

- **uiten ons**
- **n de ter**

het adres
n.
onzerzijds

ERDA,
DER,
ARD.
dit nr —
woorden
Maar als
een steek
K. S.

(11)

in dezen
akt, maar
die erby
zou wil-
„Winters-
een klein
vóór zijk
omstan-
rkeraad”
en offici-
nen kring
óg op hel-
tukken in
st betrok-
nderingen
„Super-

derde con
 aaróp dat
 n kunnen
 an detail
 werke
 n deel la
 n bij zóó
 eyvol van
 het „con
 een ander
 lurven in
 het stroo
 id kunnen
 l, die ka
 algen kla
 een dom
 - Niet al
 een nor
 heeft di
), e
 rijmakin
 ds onmid
 ver onbe
 It in he
 klagend
 en durve
 zien; me
 stampt i
 t zezzen

K S

ritiek nog
hier van
ekt hij in
van de
de Room-
ie in het
term „in-
loor Goda-
riftbewijs,
vel Hand.
over uit-
n-storten
t spreekt
de auteur
Zantteeke-
i van een

chtig kri-
„kern” en
dat men
h van de
ng is hier
n den in-
n de na-
vestigde
surde deze
ende, dat
eering
siden. Hij
houdsver-
sche ont-
ver dieper
e „priori-
baartegen-
che term-
riteit over-
en”. (94)
len titel

zijn ziele
ind, waar
van God

d. of Zij
anneer H

De V. vraagt, of ik dan eens positief wil zeggen wat ik van het „aanbod" denk. Maar dat heb ik allang gedaan; ik bood aan, het hem toe te zenden, maar daarop komt geen antwoord. Hij kan het vinden, desgewenscht, in mijn „Heidelbergsche Catechismus", deel II, zie register. K. 3.

Tenslotte vormen de stadsdeelen met elkaar een groote organische en karaktervolle eenheid, — de wereldstad.

Weliswaar opeenhooping van menschen, maar toch vooral intensivering en verheving van het maatschappelijke leven en van het levenstempo.

Het tempo van den arbeid wordt bepaald door calculatie en tijdmeting en de oneindige mogelijkheid van contacten en de groote verscheidenheid van levenskringen bieden den voedingsbodem voor de ontplooiing van rijk gevarieerd sociaal-cultureel leven.

zekere dramatiek, zelfs niet van tragiek. Een groot deel van de natuurlijke vitaliteit en de begaafdheden, op het land gewekt, gaan in de stad onherroepelijk verloren. Dit verlies is de prijs, die voor de hogere cultuur moet worden betaald. Men kan het brengen van dit offer als iets vreugdevols of als iets smartelijks zien, doch het resultaat van het gebeuren blijft hetzelfde. Men heeft hier te doen met een primair gegeven, dat zich door bewust menselijk ingrijpen niet laat veranderen of opheffen, al zijn ook hier verschillende gradaties mogelijk".

Het leven in de stad is vooruitstrevend en vrij van klemmende banden „en het ziet er allerminst naar uit, dat dit proces in de nabije toekomst minder revo-

De eerste twee hoofdstukken handelen resp. over Actualiteit. (Datzelfde aanvangshoofdstuk bij ieder deel wordt op den duur wat doodschen) en Terreinverkenning en geven een verdienstelijk overzicht van wat de gereformeerde symbolen over dit onderwerp belidden.

De volgende hoofdstukken zijn veel minder belangrijk. Achtereenvolgens worden daar aan de orde ge-

Men ziet de destructieve werking van het moderne stadsleven wel, maar men gelooft in de toekomst de wegen te vinden om „deze grootsheid en veelzijdigheid samen te vatten in de eenheid van een structurele en natuurlijke orde" en daarmee den grondslag te leggen voor „een vernieuwde stedelijke cultuur en een vernieuwd gemeenschapsleven", maar „nog steeds ontbreekt in de moderne stad de gezamenlijke zin als het alles-bindend element in het stadsleven, nog steeds ontbreekt de eenheid van denken en van levensstijl, welke voorwaarde is voor alle ware cultuur".

„Dan zou de puber tot volwassene uitgroeien, zijn mogelijkheden leren kennen en beheersen en aan zijn leven vorm en karakter weten te geven”.

„Een machtige, veelzijdige, structurele orde“.

De van alle bindingen losgeslagen mensch, de verlorenen in de geproletariseerde massa is op zichzelf teruggeworpen en onttworteld en zoekt vastigheid zonder eigen verantwoordelijkheid te beseffen.

De mensch, die in de moderne maatschappij alle houvast heeft verloren en tengevolg van steeds meer doorwerkende niveleering dreigt onder te gaan, zoekt zekerheid bij de georganiseerde gemeenschap en bij den staat.

De grootsten nood vindt men in de industrie-centra der wereldsteden en de bestrijding van dit kwaad zoekt men ook weer in organisatie, een doorbraak van den hooger en levensvorm door socialisatie en een van de aan te wenden middelen is ook hier decentralisatie onder leiding van den staat, echter niet vasthouding van het ideaal der wereldindustrie in de wereldstad, omdat daarin de machtsconcentratie ligt, die noodig is voor den naam, dien de mensch zich wil maken op de aarde.

Ook hier zien we dezelfde fout gemaakt.

De socialisatie van het geheele leven in de sfeer van het geordende stadsgewest zou het verwachte heil moeten brengen, maar volkomen terecht zegt het program van actie van de A.R. partij van 1946 over deze socialisatie: „Ze houdt geen rekening met het feit der zonde; acht den natuurlijken mens tot alle goed werk geschikt en bekwaam, mits zijn ontwikkeling en de omstandigheden hem daarvoor maar niet

We meenen, dat we met het bovenstaande den in-
 houd van deze beide deelen vrij uitvoerig hebben weer-
 gegeven. Zooals trouwens ook uit dit overzicht blijkt
 kan ieder, die zich oriënteeren wil over den stand van
 de nieuwere theologie op de wijde gebieden van de
 genade- en heilsordeleer, uitmend in deze boeken te
 recht. Ook voor de Catechismusprediking over Zon-
 dag 20, 23, 24, 32, en 33 wordt hier wel fundee-
 rend materiaal geboden. Maar al is het, zooal-
 we bij het eerste deel reeds schreven, een genot voor
 ieder dogmatisch geïnteresseerde deze boeken te le-
 zen, als we ons critisch bezinnen gaan in hoeverre
 hier progressief gewerkt wordt, om een woord
 uit het prospectus over te nemen, en ons afvragen
 wat hier consolideerend is, waar hetzelfde
 prospectus van repte, komen de vragen. Maar
 daarmede betreden we het terrein van de theologisch
 kritiek, waar we thans in alle bescheidenheid, to-
 willen overgaan. We willen deze kritiek puntsgewijs
 ditmaal geven. Overigens is hier zeker nog een woord
 van lof op zijn plaats voor den uitgever, die met deze
 reeks zijn fonds eer aan doet.

Zwolle

R. H. BREMMER

in den weg staan; meent het egoïsme te kunnen uitdrijven zonder aanvaarding van het evangelie van Jezus Christus, en moet daarom uitloopen op een geweldig fiasco".

Dat dit heele streven moet uitloopen op een fiasco, is duidelijk, omdat het grondbeginsel goddeloos is, maar ook in een nadere beschouwing der gepropageerde ideeën blijkt hun praktische onvolkomenheid en hun ongeschiktheid om de oplossing te brengen.

In de wijk van de gedecentraliseerde stad wil men het individu dien levenskring geven, die nog juist overzichtelijk en begrijpelijk is, maar men blijft de hoogere eenheid, het cultuuredeaal zien in het georganiseerde leven van de wereldstad, het stadsgewest.

Wat is echter de waarde van dit cultuuredeaal der moderne maatschappij met haar sociaal verkeer, ontspanning, spel en sport, wetenschap, kunst en techniek, waarvoor de massale concentratie de mogelijkheden moet scheppen?

Het is de cultuur van den hoogmoedigen mensch, die in zelfverheerlijking eigen grootheid zoekt. Het is het streven naar topprestaties, waarvoor de mensch het offer moet brengen van het levende contact met de natuur.

Het platteland toont een gebrek aan geestelijke activiteit, zoo zegt men, maar wat een kostelijke waarden worden hier prijsgegeven, maar ook wat een miskenning van het leven op het platteland, want niet bij de ontevreden stakende arbeiders van de stad, maar veel meer bij de eenvoudige bevolking van het land vindt men geestelijken diepgang en activiteit.

Men noemt dit geestelijk leven traditioneel gebonden en conservatief. Maar de stad en vooral ook de cultuur en de kunst kunnen niet leven zonder de voortdurende injecties van het platteland, waar nog een restant van gezond leven is overgebleven en het is maar al te waar, dat ook de Christenen in de groote cultuur-centra heel dikwijls sterk worden beïnvloed door de nivelleerende werking der massa-cultuur, waar het klatergoud van den menscheelijken hoogmoed de oogen verblindt, en de armoede tracht te camoufleren. Men juicht elkaar en daarin zichzelf toe over de geweldige prestaties op het gebied van de wetenschap. De rede kan alles, verlost den mensch uit de slavernij en bewijst zijn godheid.

Men slaat zich op de borst over de onbegrensde mogelijkheden van de techniek. Geen kracht in den kosmos of zij wordt dienstbaar gemaakt aan den mensch. De techniek kan alles, verlost den mensch uit de slavernij en bewijst zijn godheid.

Men verheerlijkt den cultuurmensch, want hij kan alles; hij verlost zichzelf uit de slavernij en maakt zichzelf tot een god.

Ir P. VAN LOO.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

De opstand tegen den Drieënen God en Zijn heilig Woord kleedt zich menigmaal in het vroom gewaad der godsdienstigheid. De revolutie is het gevaarlijkst als zij „religieus" wordt, zoo iets als wat men thans „doorbraak" noemt. Zij wordt dan gediend door de valsche profetie en komt op uit en richt zich tegen de kerk des Heeren. Wij zien het thans ook weer.

De historie kan het getuigen, dat het nimmer anders is geweest en hoe dankbaar moeten wij zijn, als de Koning der kerk nog zijn getrouwe getuigen geeft, die de leugen aanstonds doorzien en aan de wolfshuid het schapevacht onttrekken.

Dit is een hardhandige bezigheid, zooals de Schrift het ons leert, en alle tijden vol valsche profeten, spreken ons daarvan.

Men zal bijv. van Calvijn of Marnix van St. Aldegonde nooit kunnen zeggen, dat zij met aanminnige zachtheid de valsche profeten bestreden. Aan Calvijn's pen ontglipte meer dan eens een hard scheldwoord, zooals wij het in de apologetische geschriften van thans niet meer vernemen. Maar hij kwam ook niet met die giftige vergulde pillen, zooals ons die nu geboden worden.

Hij had ook met uitermate gevaarlijke lieden, gevaarlijk voor de kerk en de overheden, te doen, en hoe moesten hij en de gereformeerde belijders allerwege steeds waakzaam zijn, en krachtig in hun vermaan tot de overheden, die altijd weer geneigd waren, de eenvoudige kinderen Gods met de booze revolutionaire geesten te verwarren.

Men leze maar eens den brief van Calvijn aan den Franschen koning, of de ontroerende klacht in den brief, dien onze vaders richtten tot den Spaanschen wreeden vervolger, Philips II, toen zij dien de belijdenis der kerk toezonden.

Het spreekt van zelf, dat de valsche profeten zich steeds erg beklagden, als hun ware gedaante aan volk en overheid werd duidelijk gemaakt. En hoe deden zij dan ook gaarne een beroep op de overheden, opdat die toch den mond zouden snoeren van diegenen, die hen doorzagen en hun leugenen zetten in het licht der Schrift.

In dit opzicht is er niets nieuws onder de zon. Het gaat nu weer precies zoo.

Nu hebben de lezers van „De Reformatie" kennis kunnen nemen van de beoordeling van Prof. Berkouwer.

wers bespreking van het Barthianisme. Hij is in zijn bestrijding daarvan zoo vriendelijk, dat er een lofzang oprees uit het kamp van de Barthiaansche pers.

Nu spreek ik over de geschriften van prof. Berkouwer hier niet. Het gaat mij thans om het oordeel over den toon der apologetiek. Naar gij weet is er over dien toon tegenwoordig nogal wat te doen. Wie de argumenten niet aan kan, begint te klagen over den toon. Er mag critiek zijn, o zeker, maar niet zoo.

Welnu, die toon van prof. Berkouwer vond nu een merkwaardige verdediging in een hoofdartikel van „Trouw". Het is geteekend S. U. Z. Dus stellig van prof. Zuidema.

Deze zegt nu, dat prof. Berkouwer zeer rechtzinnig, doch tegelijk uitermate zachtzinnig is. Zoo zachtzinnig, dat er wel lezers zijn die zijn „nee" niet duidelijk vernemen, en die aan de verleiding geen weerstand kunnen bieden hem ten onrechte in te palmen.

Dat geldt dan van de mannen van „In de Waagschaal".

Maar, dus de schrijver, er zijn anderen, die zijn „nee" niet opmerken en hem er van betichten, dat hij het rechtzinnige „nee" zou verwaarlozen, waar het in onzen tijd niet verzwegen mag worden.

Ik echter, zegt de schrijver, denk er anders over. Mij zegt Berkouwers „nee" boekdeelen. Want het zachte „nee" van den zachtzinnige is krachtiger, omdat het inniger is, dan het bulderend „nee" van een brigadier.

Hier zijn twee opmerkingen gepast.

Vooreerst deze: menige jonge man is met een leetwat stoutmoedig verzoek tot een lief meisje genaderd en heeft dan een heel schuchter en zeer zachtzinnig, aanminnig „nee" aan haar lieve lipjes ontworsteld. En dat „nee", zoo gegeven, sprak dan ook voor hem boekdeelen, en gaf hem den moed zijn verzoek krachtiger te herhalen.

Dat hier iets dergelijks in het spel is, zal ik niet beweren, want, als gezegd, ik ga, als niet-theoloog, op het geval zelve niet in.

Ik wil alleen maar zeggen, wat een lief, zachtzinnig „nee" ook beteekenen kan.

De tweede opmerking is, dat er nog iets anders is dan een zachtzinnig nee, dat nauwelijks wordt gehoord, en het bulderend nee van een brigadier. Niemand heeft slechts deze keus.

Daar is een getrouw, Schriftuurlijk gehoorzaam, een krachtig en kloekmoedig getuigenis voor de waarheid tegen de leugen.

Zoo vermocht Calvijn dit en daartoe ontving in onze dagen prof. Schilder de kracht.

Nu ik toch enkele grepen uit de geschiedenis van den strijd tegen de valsche profetie waagde, wil ik nu wijzen op het oordeel van een man, die zelve zeker niet vrij was van afwijking van de gereformeerde waarheid. Een man, die altijd fijnheid en kracht wist te vereenigen en wiens „nee" noch op dat van het jonge meisje, noch op dat andere van den brigadier ooit geleek. Ik bedoel: Vinet.

En ik denk nu aan zijn critiek op het bekende werk van Chateaubriand „Genie du Christianisme". Valsche profetie. Gevaarlijke verdediging van het christendom. Zoo dacht Vinet er over, hoezeer hij den kunstenaar waardeeren kon.

Vinet begint zijn bespreking met de houding van de Roomsche kerk inzake de vernieuwing van het concordaat, toen met den eersten Consul der Fransche republiek: Napoleon, 1801.

De jacobijnen hadden het volk verleid tot den afgodendienst.

En het gold van dit volk ook wat wij lezen in Ex. 32: 35: aldus plaagde de Heere dit volk, omdat zij dat kalf gemaakt hadden, hetwelk Aäron gemaakt had.

Maar Napoleon deed, zegt Vinet, precies hetzelfde. De gansche christenheid juichte. Niet een, neen de religie was hersteld en goede protestanten zagen met blijdschap de mis weer opgedragen in de kerken, door de revolutionaire terreur ontwaard.

Zij begrepen niet wat er gebeurde.

Zij zagen niet, dat de Roomsche kerk een verstandshuwelijk — mariage du raison — had gesloten met de Revolutie.

Wij zijn getuigen van het celebreren van zulk een huwelijk van Rome met het humanisme en socialisme. Maar toen kwam dan Chateaubriand.

Had men niet durven beweren, dat het Christen-

dom de cultuur tegenstond? Hij zou nu eens doen zien, hoe het de schoonheid eerde. Mogen daar zijn, die het om zijn waarheid verwerpen, zij zouden het dan om zijn schoonheid willen aanvaarden. Bevrediging aller aesthetische gemoederen.

Niets nieuws onder de zon. Thans denken sommigen iets dergelijks te zullen bereiken door de sociale gerechtigheid van het Christendom te doen zien. Hoe „sociaal" de Bijbel is.

Het antwoord van Vinet is: dat zijn eeuw, de negentiende, geen mindere behoefte heeft aan strijd tegen de dwaling dan andere eeuwen.

Daar is geen eeuw geweest, waarin menschen geen reden hebben gevonden om dien strijd te doen luwen, zijn kracht te verminderen. Men laat dan af van de kern, en houdt zich bezig met bijkomstigheden.

In alle tijden heeft de mensch steeds iets minder gevraagd dan de waarheid. Hij blijft graag bij de preliminieren, houdt zich bezig met de „bagatelles de la porte". Met de bijzaken.

Alle eeuwen zijn, wat den weerzin betreft, tegen zekere doctrines, precies aan elkander gelijk. Zij zijn gelijk in het hooren en het ontvangen van de boodschap.

Tusschen het heidendom en de religie van Jezus Christus is er een onpeilbare kloof, een diepe afgrond. Zulk een afgrond was er ook tusschen Leo X en Luther. Wij zouden kunnen zeggen: ook tusschen de Schrift en de Barthiaansche filosofie.

En, zegt Vinet, noch de apostelen, noch de reformatoren hebben ooit getracht die kloof met bloemen te vullen. Deze afgrond kan niet gevuld worden.

Zij zijn er over heen gesprongen met groot élan, de eenige manier om aan het gevaar van een diepen val te ontkomen.

In de dagen na de Fransche revolutie was er een groot geroep om religie. Geef ons, dus riep madame De Staël, iets om te kunnen bewonderen.

Ik geloof, zegt Vinet, dat dit kan. Maar op deze conditie, dat men niet doet wat voor sommige fijne metalen noodig is, als de kunst er mee zal werken, nl. de bijvoeging van een alliage van minder alloot: dat is een mesalliance.

Dat men niet op de plaats van den wezenlijken inhoud van het Christelijk geloof datgene zet, wat niet tot haar behoort en haar denatureert. Het goede doel eischt goede middelen en een goede zaak lijdt minder schade door het ontbreken van deugdelijke verdedigers, dan door verdedigers, die het verkeerd doen.

Als menschen ontbreken, zullen de steenen spreken. De werkelijkheid. Ten laatste overwint de waarheid toch, want alles getuigt voor haar.

Zij heeft minder te vrezen van datgene, wat haar loochent, dan van datgene, wat haar compromiteert en vervalscht.

Op gelijke wijze komt hij later met een krachtig waarschuwen op tegen den dichter Lamartine, den revolutionair van 1848, een dichter, die met zijn waarlijk schoonen zang zelfs een moment Da Costa betooverten kon. Zong hij niet Lamartine toe: daar zijn, daar zijn er nog, wier harten met u gloeien, als gij den lofgalm plengt voor God, en Deugd en Schoon?

Maar het jaar 1848 leerde hem wel anders. Toen doorzag hij het gevaar volkomen en zegt hij in zijn „Wachter, wat is er van den nacht?": Robespierre's leer in Lamartine's taal.

In in zijn „De Stem des Heeren" zingt hij van Lamartine, eenmaal opgevoed bij gewijde bijbelwoorden, en daardoor heerschend door kracht van taalaccoorden over duizenden gemoederen.

Dichter, volkshe'd, wie ge ook zijt, roek'loos Wet- en eedverbreker. Vloek of redder van uw tijd; 'k Wil geen glorie u betwisten. Sling'ren om uw hoofd geen blaam, maar de toekomst hoort den christen: gij maakt aanspraak op dien naam?

Hoe heeft ook deze dichterlijke valsche profeet met zijn hulde voor den natuurlijken godsdienst duizenden christenen verleid. Hij was zoo godsdienstig, zoo vroom, zoo bewogen, zoo gevoelig.

En door niets laten vele menschen zich gemakkelijker verleiden dan door dezen „toon".

Misschien stelt gij er wel prijs op, dat ik in den volgende brief eens naga, hoe Vinet zich tegenover dien Lamartine stelde.

Ik neem dat maar aan.

Met hartelijke groeten en heilbiede, uw toegenegen

MARNIX.

De vijand in het kamp

MODERNISME EN COMMUNISME
BINNENGEDRONGEN IN DE JONGE
ZENDINGSKERKEN VAN Z.O. AZIË.

Onder dit opschrift schrijft de Heer A. Kok in „Gedrouw" (Febr. 1950):

DE GROTE DOORBRAAK.
DE BANGKOK CONFERENTIE.

In China, misschien meer dan in andere zendingslanden, moet een scherpe lijn getrokken worden tussen de bijbelgelovige Chinese kerken en Christenen aan de ene zijde en de modernistische groepen en die met hen meedoen aan de andere zijde.

De bijbelgelovigen vormen de overgrote meerderheid, maar zijn uiterst zwak georganiseerd. De modernisten vormen een kleine, maar zeer actieve en invloedrijke min-

derheid, die over ruime geldmiddelen beschikt.

De bijbelgelovige groepen bevinden zich voornamelijk in het binnenland en in de kleine steden. Het zijn de „kleine luiden" van China. Zij zijn getrouwd aan hun door bijbelgelovige zendelingen of ouders verkondigde en beleden Here en Heiland en houden vast aan hun Bijbel, hun in evangelisatie, kerk, school of huisgezin als het onfeilbare Woord van God geschenken en door hen aangenomen. De modernistische groepen zijn geconcentreerd in de grote steden, in stadskerken en in het bijzonder in de buiten enige kerkelijke discipline staande Chr. hoger onderwijs-inrichtingen, Chr. studenten verenigingen, Y.M.C.A.'s en Y.W.C.A.'s.

De Christelijke intellectuelen van het T. C. Chao type, als radicaal van de Schrift afwijkende, zijn in bijbelgelovige kringen niet gewild. De kansels staan voor hen niet open. Openlijk wordt tegen deze groepen gewaarschuwd.

Voornamelijk voor de slechte sluiten voordoes vredes- luvige C gemeen

In mo in de o een Chr de laats ging me

Ab „Chr wijd ver bestuurs ten St „Nation de Jeru ties en de Weren met de beschou onstandv lies zijn afgewek

Op de nationa dere, m- kerken- consulta- door de Wereldra als zijn: Zo we tot de verheven

Het li pro-com Prof. H dige com Central meraden Chao m hebben t

In het arbeid te zien, naa

Inmidc Noorden tieke org intellect vonden z met Japa den en d in de con

deze men vruchten Wu, die bonden v waarvan Ook was Universit Wu en tische ra medestrij

De as vroegere de Yenching kend. He van een er een

„commun versteit

Eindelij te van P wereld, d nisten zo heerste c der in d scholen, men ten Chr. ker

Gedur- ping ble wenswaar scholen.

Totdat Uan Con tisch wee getteid: rprak als hun eige

„echok" zo En zulk

Wat Pr met de ge Yenching vrieders" groot, dat

Dit lan laat geen pathie van

„Er bes reden wa en een so

Het Cha het Marx theologie gebouwd"

1) „The 1948, blz. 2) Zie 3) „The 4) „Get